

Polityka edukacyjna województwa zachodniopomorskiego

OKREŚLENIE OBSZARU TEMATYCZNEGO

Przedmiotowa polityka ujmuje edukację jako szeroki wachlarz działań i aktywności prowadzących do podnoszenia kompetencji mieszkańców województwa na każdym etapie ich życia oraz przy zastosowaniu różnych form i narzędzi upowszechniania wiedzy. Tak rozumiana edukacja i uzyskiwane w jej następstwie kompetencje i kwalifikacje są jednym z najważniejszych zasobów regionu i stanowią o możliwościach realizacji indywidualnych ścieżek kariery jego mieszkańców.

Przedmiotowa polityka przełamuje rozróżnienia i bariery związane z przypisaniem kompetencji w zakresie nadzoru nad edukacją różnym szczeblom administracji, stereotypu w podejściu do przebiegu i profilu kształcenia zawodowego dorosłych, pozorne bariery pomiędzy kształceniem formalnym i nieformalnym. Jej istotą jest afirmacja kształcenia i doksztalcenia oraz procesu wychowawczego jako takich, ujęcie i porządkowanie w następstwie wdrażania polityki i jej instrumentów pełnej gamy aktywności osób i instytucji, które przyczyniają się do podnoszenia wiedzy i umiejętności.

Biorąc pod uwagę powyższe polityka oświatowa Województwa powinna skoncentrować się na etapach gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym – często decydujących jaki tor obierze dalsze kształcenie ucznia i jego wejście na rynek pracy.

WYMIAR STRATEGICZNY

Racją stanu województwa zachodniopomorskiego w zakresie edukacji jest uczynienie z niej jednego z filarów rozwoju lokalnego i regionalnego koncentrującego siły i środki lokalnych środowisk oraz stanowiącego o ich zdolności do świadomego i aktywnego udziału w procesach rozwojowych. W wymiarze strategicznym oznacza to uzyskanie daleko idącej zdolności do zintegrowanego zarządzania procesami edukacyjnymi na wszystkich poziomach. Biegłość ta znajdować powinna wyraz zarówno w wysokich wynikach nauczania, jak i w uzyskaniu – w wymiarze lokalnym i regionalnym – odpowiedniej sprawności w dostosowywaniu struktury i przedmiotu przekazywanych treści do społecznych i ekonomicznych potrzeb mieszkańców województwa. Oczekuje się, że formalna i nieformalna edukacja stanie się przedmiotem najwyższego priorytetu wszystkich aktorów rozwoju w regionie oraz obszarem współpracy i wsparcia przy aktywnej, koordynacyjnej roli samorządu województwa. Tak postrzegany system edukacyjny stanie się instrumentem inteligentnej interwencji oddziałującej na stan i perspektywy lokalnych rynków pracy, kapitał ludzki i społeczny oraz zdolność do podejmowania złożonych projektów rozwojowych w wielu dziedzinach życia.

Polityka w obszarze edukacji dąży do wypracowania i wdrożenia porozumienia podmiotów i środowisk zaangażowanych pośrednio i bezpośrednio w procesy edukacyjne skutkującego

spotykać się będą ze zrozumieniem i gotowością do współpracy ze strony jednostek samorządu terytorialnego oraz podmiotów gospodarczych i partnerów społecznych.

Wyzwania w sektorze edukacji dotyczą obszaru całego województwa. Szczególne natężenie potrzeb w tej dziedzinie cechuje obszary wiejskie, w szczególności dotknięte problemem trwałej dysfunkcji rozwojowej w wyniku likwidacji państwowych gospodarstw rolnych i utrzymujących się negatywnych następstw tego procesu. Uwzględniając te uwarunkowania działalność samorządu regionalnego dąży do uzyskania możliwie wysokich standardów dostępności oferty edukacyjnej wysokiej jakości oraz upowszechniania najlepszych wzorców i metod postępowania na obszarze całego województwa. W dziedzinie edukacji na poszczególnych poziomach kształcenia możliwe jest realne zacieranie różnic w jakości działania i uzyskiwanych efektach pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi. Poprzez przedmiotową politykę samorząd regionalny w partnerstwie ze środowiskami lokalnymi dąży do niwelowania tych różnic.

Polityka w zakresie edukacji jest tworzona i realizowana z uwzględnieniem terytorialnego i funkcjonalnego podejścia do rozwoju regionu. Identyfikacja potrzeb oraz kształtowanie rozwiązań służących zwiększeniu jakości życia mieszkańców oraz podnoszeniu potencjału gospodarczego dokonują się z zastosowaniem obszarów funkcjonalnych jako instrumentów obiektywnego ujęcia skali i charakteru zagadnień związanych z przekazywaniem wiedzy i podnoszeniem umiejętności i kompetencji. Samorząd regionalny identyfikuje obszary funkcjonalne i stosuje je do prowadzenia skutecznej polityki inwestycyjnej – w tym w dziedzinie edukacji – kierując się najlepiej pojętym interesem poszczególnych społeczności lokalnych, jak i tworzonych przez nie sumy w postaci całego regionu.

Edukacja i jej możliwie wysoki poziom w rozumieniu niniejszej polityki pozostaje w bezpośrednim związku z innymi aspektami społeczno – ekonomicznej rzeczywistości województwa. Wywiera realny wpływ na jakość kapitału ludzkiego, a tym samym na potencjał i dynamikę regionalnego rynku pracy. Tym samym rośnie jej znaczenie dla regionalnej gospodarki. Edukacja jest tu rozumiana jako niezbywalny czynnik wpływający na perspektywy modernizacyjne, poziom przygotowania regionu do zmiany profilu gospodarki, możliwość rozwoju.

OGÓLNA OCENA STANU

W województwie zachodniopomorskim nie została przeprowadzona gruntowna analiza sytuacji oświaty, prowadzone są jedynie doraźne badania potrzeb nauczycieli. Jednocześnie należy podkreślić, że szczególnie brakuje kompleksowych i pogłębionych badań dotyczących zarówno dostępu uczniów do edukacji i jakości otrzymywanej przez nich edukacji jak i charakterystyki grupy zawodowej nauczycieli z obszaru województwa zachodniopomorskiego.

zdolność do zaspokajania zapotrzebowania innowacyjnej gospodarki na wykwalifikowane kadry o odpowiednim potencjale adaptacyjności.

W następstwie konsekwentnej i zintegrowanej polityki samorządów wszystkich szczebli dokonuje się dostosowanie struktury i praktyki sieci edukacyjnej do potrzeb i aspiracji społeczności lokalnych i wspólnoty regionalnej. Zarządzanie systemem oświaty jest realizowane w ramach stale identyfikowanych, konfrontowanych z potrzebami i realiami gospodarki i rynku pracy obszarów funkcjonalnych. Edukacja jest głównym priorytetem rozwojowym lokalnych społeczności, tym samym stała się wiodącym czynnikiem kształtowania konkurencyjności i potencjału lokalnych społeczności, a w następstwie tego uzyskała rangę jednego z wyróżników regionu uczącego się i stwarzającego edukacyjne oraz zawodowe perspektywy.

Zoptymalizowana polityka finansowa i kadrowa pozwala na lepsze wykorzystanie dostępnych środków, a przede wszystkim uzyskanie wysokiego poziomu kompetencji i podnosi prestiż pracy nauczycieli. Samorzady lokalne posiadają zdolność do definiowania - we współdziałaniu z samorządem regionalnym oraz lokalnymi aktorami rozwoju - zdolność do realnej oceny własnych potrzeb i możliwości oraz definiowania racjonalnych polityk edukacyjnych realizowanych w ramach kontraktów angażujących tychże aktorów. Punktem odniesienia dla takiego pozycjonowania edukacji są potrzeby i aspiracje lokalnych społeczności i wykorzystanie dobrych praktyk a nie ograniczenia o charakterze finansowym, infrastrukturalnym czy organizacyjnym w dziedzinie edukacji. Oznacza to kształtowanie i aktywną realizację polityk publicznych integrujących wzmocnienie edukacji z działaniami i przedsięwzięciami w sferze społecznej, ale także inwestycjami infrastrukturalnymi oraz wzmocnieniem lokalnej gospodarki. Samorząd województwa aktywnie wspiera działania realizujące ten paradygmat rozwoju i standard bieżącej działalności, w szczególności przyjmując rolę koordynatora i partnera działań ukierunkowanych na stymulowanie intensywnej współpracy w obrębie silnych obszarów funkcjonalnych, w tym poprzez systematyczną ewaluację i wdrażanie kontraktów samorządowych i innych form współdziałania.

Biorąc pod uwagę specyfikę regionu i jego potrzeby uzyskanie wskazanego stanu rzeczy wymaga podjęcia działań o następującym ukierunkowaniu:

- 1) optymalizacja sieci szkół i metod kształcenia,
- 2) działania prospołeczne edukacji,
- 3) podwyższenie poziomu nauczania i doskonalenia nauczycieli,
- 4) wzmocnianie powiązań sektora edukacji, rynku pracy i gospodarki, szczególnie w zakresie inteligentnych specjalizacji.

Ad.1)

Właściwością regionu jest mocno rozrzedzona sieć osadnicza z dwoma głównymi ośrodkami w Szczecinie i Koszalinie oraz obszarami o mniejszej gęstości zaludnienia w pozostałej części

funkcjonalnych. W następstwie powyższego, poprzez podtrzymanie współpracy i tworzenie warunków sprzyjających integracji partnerów samorządowych odpowiedzialnych za oświatę, kluczowe znaczenie ma rozwijanie kompleksowego wspomaganie szkół i placówek oświatowych i wprowadzania innych form doskonalenia. Działania te, w oparciu o rzetelną diagnozę problemów występujących w danym środowisku, pozwalają na przygotowanie precyzyjnie zaadresowanego wsparcia dla szkół i pracujących w nich nauczycieli.

Niezbędne jest dążenie do poprawy potencjału kadr edukacyjnych – wobec rosnących standardów i znaczenia placówek edukacyjnych w kontekście innowacyjności oraz w procesie rozwoju regionalnego i lokalnego. Pracownicy placówek edukacyjnych posiadają kompetencje i przygotowanie do współdziałania w ramach rozwiązań, które pozwalają na przewycięzanie marginalizacji poszczególnych środowisk i miejscowości oraz niwelowanie zdiagnozowanych deficytów.

Dla podtrzymania i rozwoju kompetencji nauczycieli konieczne jest wszechstronne monitorowanie zmian zachodzących w obszarze oświaty, monitorowanie zmian zachodzących w grupie zawodowej nauczycieli, prowadzenie działań integrujących podmioty lokalnego systemu oświaty z partnerskimi instytucjami i organizacjami, wpływających na podejmowanie spójnych działań na rzecz rozwoju edukacji w regionie oraz na doskonalenie zawodowe nauczycieli. Podjęte działania w ramach rozwoju kompetencji nauczycieli oddziałują w szczególności na zwiększenie efektywności pracy szkoły, lepsze przygotowanie uczniów do egzaminów zewnętrznych, umiejętność reagowania nauczycieli i szkół na zmieniającą się rzeczywistość.

Ad.4)

Polityka edukacyjna województwa stanowi odpowiedź na wyzwania cywilizacyjne stojące przed naszym regionem np. problemy demograficzne, migracje ludności i bezrobocie.

Gruntownym zmianom uległo rozumienie edukacji w społeczeństwie i oczekiwania wobec niej ze strony rynku pracy i innych instytucji. Nastąpił zwiększony nacisk na przygotowanie do posługiwania się praktycznymi umiejętnościami, gotowość do ukierunkowania kształcenia pod kątem wymogów związanych z podjęciem pracy oraz większą elastyczność wykształcenia. Województwo i jego oferta edukacyjna zyskały na atrakcyjności dla mieszkańców. Edukacja na obszarze województwa jest istotna w kontekście potrzeb rynku pracy, nowoczesna i ukierunkowana na innowacyjność.

Samorząd Województwa inspirowuje współpracę między instytucjami publicznymi i prywatnymi, której owocem są mechanizmy szybkiego reagowania na oczekiwania pracodawców w zakresie pozyskiwania pracowników z odpowiednimi kwalifikacjami oraz wpływ na pracodawców poprzez wskazywanie nowych standardów.

Polityka regionu w zakresie integracji systemu edukacji z rynkiem pracy dostosowana jest do specyfiki regionu rozumianego jako euroregion. W szczególności uwzględniając specjalizacje regionalne i inteligentne, sąsiedztwo Niemiec i Szwecji oraz wymagania przedsiębiorstw. Kierunki

gimnazjów, z kolei zakładanie i prowadzenie szkół podstawowych specjalnych, gimnazjów specjalnych i szkół ponadgimnazjalnych należy m.in. do zadań własnych powiatu.

W wyniku takiego podziału kompetencji Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego pełni rolę inspiratora zawiązywania obszarów funkcjonalnych i koordynatora działań na rzecz realizacji kierunków interwencji polityki oświatowej.

Kluczowym są wypracowane metody współpracy partnerskiej z samorządami lokalnymi. Warunkiem krytycznym jest brak motywacji u partnerów samorządowych do czynnego włączenia się w proponowaną współpracę.

b. Państwowe jednostki budżetowe:

Zachodniopomorskie Kuratorium Oświaty/Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu

Zachodniopomorski Kurator Oświaty, w imieniu Wojewody Zachodniopomorskiego, wykonuje zadania i kompetencje w zakresie oświaty na obszarze województwa, a w szczególności sprawuje nadzór pedagogiczny nad publicznymi i niepublicznymi przedszkolami, szkołami, placówkami, placówkami doskonalenia nauczycieli, realizuje politykę oświatową państwa, a także współdziała z organami jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu i realizowaniu odpowiednio regionalnej i lokalnej polityki oświatowej, zgodnych z polityką oświatową państwa; współdziała z placówkami doskonalenia nauczycieli, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i bibliotekami pedagogicznymi w realizacji zadań dotyczących diagnozowania, na podstawie wyników nadzoru pedagogicznego, potrzeb w zakresie doskonalenia nauczycieli.

Natomiast Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu jest jednostką organizacyjną systemu oświaty, podporządkowaną bezpośrednio Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, powołaną do organizowania i przeprowadzania egzaminów zewnętrznych dla uczniów, absolwentów szkół i osób dorosłych na obszarze województw objętych swoją właściwością.

Powyższe jednostki współpracują z Marszałkiem Województwa przyczyniając się do monitoringu poziomu nauczania w regionie. Ich rolą jest dostarczanie danych i analiz na potrzeby realizacji polityki oświatowej województwa.

Kluczowym są wypracowane metody współpracy partnerskiej z państwowymi jednostkami budżetowymi. Warunkiem krytycznym jest brak motywacji u powyższych podmiotów do czynnego włączenia się w proponowaną współpracę.

c. Samorządowe jednostki budżetowe:

Wojewódzki Urząd Pracy oraz Powiatowe Urzędy Pracy,

Wojewódzki Urząd Pracy realizuje w imieniu samorządu województwa zadania w zakresie polityki rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich, których zakres określa przede wszystkim ustawa o promocji

Obszar współpracy dotyka m.in. systematycznego diagnozowania potrzeb społeczności lokalnych oraz wdrażania i propagowania wypracowanych rozwiązań w ramach polityki oświatowej.

Warunkiem krytycznym jest ryzyko związane z dobraniem metod współpracy z organizacjami pozarządowymi i wyznaniowymi oraz odpowiedniej metodologii badań diagnozujących potrzeby społeczności lokalnych.

Społeczeństwo

Mieszkańcy województwa korzystają z wysokiej jakości i dostępności usług publicznych w szczególności oferty edukacyjnej, na którą są ukierunkowywani poprzez działania promocyjno – informacyjne wspierające mechanizmy wypracowane w ramach polityki oświatowej.

NARZĘDZIA REALIZACJI

Pozyskanie kluczowych partnerów: dla optymalizacji sieci szkół kluczowa jest współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego oraz współpraca z Kuratorium; dla podwyższenia poziomu nauczania i kształcenia nauczycieli niezbędne jest nawiązanie współpracy z Kuratorium, OKE, uczelniami wyższymi; dla prawidłowej integracji systemu edukacji z rynkiem pracy, niezbędną jest współpraca z WUP i Kuratorium oświaty oraz kluczowych pracodawców i/lub organizacji zrzeszających pracodawców.

Budżet województwa zachodniopomorskiego w zakresie wsparcia i wzmocnienia edukacji

Środki budżetu województwa przeznaczane są na obsługę administracyjną szkół oraz na działania z zakresu realizacji narzędzi dotyczących monitoringu, platformy edukacyjnej i kontraktu edukacyjnego.

Środki unijne

Środki unijne są elementem wspomagającym prowadzenie polityki oświatowej województwa. Polityka oświatowa województwa zachodniopomorskiego wykorzystuje dostępne środki unijne z ukierunkowaniem na optymalizację sieci szkół i metod kształcenia, podniesienie poziomu nauczania i doskonalenia nauczycieli oraz integrację systemu edukacji z rynkiem pracy. Środki te dostępne są w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego i Programu Interreg. Ponadto działania prowadzone w ramach polityki oświatowej województwa przewidują pozyskanie i wykorzystanie środków w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa oraz Europejskiego Funduszu Społecznego.

System informowania i promowania

W ramach tego systemu prowadzone są działania informacyjne, promocyjne i lobbingsowe wspierające mechanizmy wypracowane w ramach platformy współpracy. Do realizacji tych aktywności służą kanały internetowe (portale społecznościowe, platformy e-learningowe), konwencjonalne (ulotki, foldery i publikacje), konferencje, wystąpienia, koncerty, festyny oraz targi.

Programy Strategiczne - proces realizacji Strategii Rozwoju Województwa dokonuje się poprzez wyznaczenie i wdrożenie konkretnych działań w określonej perspektywie czasowej oraz wskazanie sposobów i środków służących ich implementacji. Program Strategiczny właściwy dla obszaru edukacji jest wyborem konkretnych inwestycji, zadań lub podzadań realizowanych przez samorząd województwa. Program Strategiczny może również objąć inwestycje realizowane w partnerstwach publiczno-privatnych oraz uzgodnione przedsięwzięcia realizowane przez innych interesariuszy. Zakres merytoryczny Programu Strategicznego definiował będzie nie tylko listę inwestycji, ale również opis rezultatów i źródła ich finansowania.

Programy stypendialne i stażowe – instrument wiązania sektora edukacji z rynkiem pracy i przeciwdziałania migracji osób młodych. samorząd województwa zapewnia obsługę organizacyjno-prawną. W programy angażowane są środki prywatne i publiczne, z udziałem jednostek samorządu terytorialnego, na obszarze których działają firmy fundujące stypendia i staże.

WARUNKI KRYTYCZNE REALIZACJI POLITYKI

1. Wypracowanie metod współpracy partnerskiej. Brak motywacji u potencjalnych partnerów do czynnego włączenia się w proponowane „programy naprawcze”/projekty/przedsięwzięcia.
2. Polityka oświatowa państwa. Na powodzenie projektowanych działań wpływ będzie miała polityka oświatowa projektowana na szczeblu centralnym. Zagrożeniem są zmiany w prawodawstwie dotyczącym systemu edukacji skutkujące zmianą kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, różnego rodzaju konfliktu interesów, niewystarczające kompetencje JST.
3. Zapewnienie źródeł finansowania planowanych działań
 - a. Brak zasobów jednostek samorządu terytorialnego.
 - b. Trudność w uzyskaniu środków unijnych.
 - c. Zaangażowanie dodatkowych i niepublicznych środków finansowych.
4. Wzmocnienie zdolności w zakresie przygotowywania i wdrażania polityki oświatowej samorządów. Trudność w wypracowaniu odpowiednich umiejętności i relacji w zakresie podejmowanych działań.